

BİZİM KAĞNI, ATATÜRK VE ERDOĞAN'IN KAĞNILARI

Çanakkale Deniz Zaferi'nin 97. Yıldönümü kutlamaları, I. Dünya Savaşı içinde 1915-1916'ları ve çok çetin geçen **Milli Mücadele**'yi yeniden hatırlattı. Milli Mücadele'nin enstrümanlarından birisi de kağnidir. Özellikle genç yetişkinlere kağni üzerinden anılarla karışık bir ufuk turu yaptırmak istiyorum.

Kağni nedir bilir mi siz? Belki at arabasının daha ilkeli. Belki de daha doğal. Çok işlevsel... 20-30-40-50-60 hatta 70'li yıllarda kağnılar olmasa köylerde ekonomik hayat durur, ülkede sistem çökerdi. Tarlalarda çift sürmekte kendisinden yararlanan karasaban da sanki kağnının türevi. Tohumları tarlaya-bahçeye götürmek ve mahsulü getirmek için kağni şart. Başlangıçta yığın olarak nitelediğimiz sap, saman ve ekinleri taşımak, değirmene gitmek, ormandan odun, taşkömürü ocaklarından kömür getirmek, bunların hepsi kağniyla mümkün. İyi bir kağni ve bir çift öküz ; sosyo-ekonomik bakımdan bir düzeyi simgelerdi, hatır ve prestij kaynağı idi. Vatandaş ekonomik hayatın en önemli değişkeni ve belirleyicisi olan öküzlerden birini veya her ikisini keser yer, kasaba verir veya komşulara dağıtır ise bu durum aile ekonomisi'nin iflasa gittiğinin en somut göstergesiydi. Elbette bir çift öküze sahip olmak yetmezdi. Aynı zamanda kağnının iyi gıcırdaması gerekir. Kent veya kasaba girişlerinde destan satıcılarının Bu hususun şiirlere konu olacak kadar neden önemli olduğunu anlamak için yaşamak gerekir. Kağnının gıcırdaması orman köylüleri için hem övünç kaynağı hem de ormancıya muhbirlik işlevi nedeniyle sakınca simgesidir.

Önemli olan, herkesin kağnısı gıcırdarken sizinkinin gıcırdamaması, sizin için bir eksiklik olarak algılanmaktadır. Bunun eksikliği toplumsal altyapı ve anlayışla doğrudan ilgilidir. Meşe ağacından yapılı tekerleklerin, gıcırdayan ve sürtünen yerleri etrafa çok güzel bir koku da yayar. Bu kokuyu temiz orman havasında... taaa uzaklardan hissetmeye başlayabilirsiniz. Bu koku en güzel parfümlerin özü, doğanın, doğallığın ve güzelliğin özetidir, sanki. Bu koku eskijen, yolda yolakta, derede-bayırda, tarlada-ormanda, bahçede uzun süre giyilip eskijen ve çevreye koku yayan "çorap eskisi" kokusuna hiç mi, hiç benzemez. Gıcırta, "Ormancı" ların algılayamayacağı bir ses olarak dizayn edilebilseydi, belki çok daha da güzel olurdu. Böylece herkesin gıcırdayan kağnilara koşmasının önüne de geçilirdi.

Mustafa Kemal'in Kağnilarına Gelince;

Mustafa Kemal'in kağniları belli ki daha da güzeldi. İnebolu-Kastamonu, Çankırı-Kalecik-Ankara hattında Milli Mücadele'de harcanan mermilerin % 35'ini onlar taşıdılar. Diyarbakır, Erzurum ve Trabzon gibi geniş ve dağınık yerleşim yerlerinden de savaş meydanlarına top ve

mermi taşıdılar. Gıcırdayarak, içe cesaret verdiler. Dış düşmanları kışkırtarak ilerlemeyi başardılar. Hele Şerife Bacı'nın kağnisı daha fedakar ve manidardı... Ben küçükken kağniyi köy ekonomisinin kurtarıcısı sanırdım, meğer ulusal bağımsızlıkta da yeri ve önemi çok büyükmüş.

Mustafa Kemal'in kağnılarının değeri, taşıyabildikleri mermi oranında artıyordu. Milli mücadelenin önemli enstrümanlarından birisiydi. Topyekün seferberlik, milli kaynakların Milli Mücadele için harekete geçirildiğinin somut göstergesiydi, kağnılar...

Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın Mustafa Kemal'in Kağnisı isimli şiiri kağniyi, kullanılış şeklini, işlevselliğini ve katkılarını özetliyordu sanki.

Milli Mücadele içinde kağnıların işlevselliği nedeniyle Kağni Komutanlığı kurulduğu bilgisi de mevcuttur.

Bizim kağniyi da bir örnek olay eşliğinde tanıtalım.

Bizim kağni ve gök öküzler ayrı ayrı birer alem di. Kağni gıcırdamaz. Doğal olarak gıcırdamayınca kimsenin ilgisini de çekmezdi. Ayrıca bizim öküzler aile üyesiymiş gibi muamele görürlerdi. Babam onları köy çeşmesinde sabah akşam sular, yedirir-içirir ve yemlerdi. Altları temizlenmez, öküzler iyiden iyiye kaşağılamazsa o gün babamın keyfi kaçardı. Bu eksikliği gidermek üzere ertesi gün onları beni seviyormuş gibi "oğlum, oğlum" diye, severdi. Nasıl kıskanırdım, onları bir bilerseniz. Adının sonu tarla olan Belantarla Ormanı'ndan kağniyle meşe odunu getireceğiz. Seviniyorum... zira ne zaman oduna gitsek dönüşte yorgunluğu gidermek üzere herkeste nadiren bulunan çayı içebiliyorduk.

Köyümüzde çay oldukça az bulunan kıymetli bir içecekti. Bu nedenle ulu orta her canın çektiği zaman içilemezdi. Bir defasında; annem-babam ve ben sabaha karşı, ormancılar uyurken orman yoluna çıktık. Gökyokuş'u aşip dereboyu ilerleyerek Belantarla'daki meşeliklere ulaştık. Babam günler öncesinden kesip hazırladığı meşe odunlarını annemin de yardımıyla kağniya bir bir yüklüyordu. Dönüşte benim görevim öküzlerin yularlarından çekerek kağnının eğri yolda doğru gitmesini sağlamaktı. Gökyokuş'a kadar her şey güzeldi. Gökyokuş'ta kağni çizgiden çıktı ve annemin feryatları arasında, uçurumdan dere dibine kadar yuvarlandı. Zelveler kırıldı. Boyunduruk ikiye ayrıldı. Öküzlerden biri dereye diğeri yanımızda kaldı. Belki de ilk kez dayağı hak etmiştim, babam sertçe bakınmakla yetindi. Akşam yaklaşıyordu. Olay mahallini dere dibindeki öküzü de çıkarıp terk ettik. Ertesi gün maaile yeni zelve ve boyundurukla Gökyokuş'a geldik. Kağniyi yeniden yükledik. Köy yoluna koyulduk. Öteğçe'nin (Öte Geçe) harmanlarının yanında ya da Sokağzı (Sokak Ağzı) denilen dereye büyük bir kaside düşen

kağrı, benim üzerime devriliverdi. Başka bir kasisin yardımıyla da olsa ben ağaçlarla kağrı arasında bir boşlukta bulmuştum. Harmandaki köylüler koşup geldiler! Aman Allah bu ailenin tek çocuğuydu... diyerek önce beni kurtardılar. Sonra da kağrıyı yükleyiverdiler. Evde; elde ettiğimiz bu başarıya mukabil annem çay demledi. Ben de istediğim kadar çay içmiştim. Kanmak mı, asla...

Babam Karamuklu'nun sahipleri Bayram ve Halittin kardeşlerden hiç çekinmezdi. Onları öteki akrabalarının dışladığı ve arkasız oldukları savını ileri sürerdi. Ancak bu bölgede cılız meşe ağaçları bulunurdu. Babam hep ormanda zor olanı, yani çam ağaçlarının çok olduğu Körhasan'ın yaylasını ya da meşe zengini Belantarla'yı yeğlerdi.

Körhasan'ın yaylasından çam kesmek üzere uygun bir zaman yola koyulduk. Yolun uzun ve yorucu olması ve kamuflaj avantajı gece yarısı bizi ileri düzeyde motive etmişti. Öküzleri çam ağaçlarına bağladık. Babam kağrıyı ve öküzleri beklememi istemiş ise de; ben ıssız ormanda yalnız başıma kalınca korktuğumdan çamları siper alarak onun peşini bırakmıyordum. Ben ormanın karanlığından, belli ki babam da Körhasan'dan çok korkuyordu. Derelli de Körhasan'ın davacı olup da husumet yöneltmediği köylü yok gibiydi. Her hafta periyodik olarak şehre giden Körhasan'ın birisini dava ettiği söylenirdi. Babama haksızlık ettim galiba. Çünkü ,ondan herkes korkardı. Ve nitekim gün ışıırken meşe kömürleriyle kağrı üzerine yazılmış notu gördük. Notta; o mahalli odunları bırakarak terk etmemiz, aksi takdirde kağrıya ve öküzlere el konulacağı yazılıydı. Babam okudu, ben okudum. Notun gereğini yaptık. Babam bölgeden ayrılmaya karar verdi. Dönüşte Küçükçat'tan geçerken halanın armutlarını mı yıkıp götürsem diye söylenmeye başladı. Ben hem armutlara üzülp hem de halamı çok sevdiğim için sessiz kalmayı yeğlediysem de halamın bize yaptığı bazı olumsuzluklardan bahsederek beni de ikna etmeyi başardı. Babam, Körhasan'ın baskısından kurtulmuş olmanın verdiği yeni azimle armutları kesmeye başladı. Ağaçları parçaladıktan sonra kağrıya istifledi. Gündüz gözüyle, ormancı korkusu olmadan göğsümüzü gere gere odunları köye getirdik. Sonra da babam bunları şehre götürüp sattı.(Paragrafta geçen: Gökyokuş yol, Belantarla meşelik yer, Küçükçat ve Körhasan yayla adıdır.)

Halam, zaman zaman armutları kesmişler diye bize gelip dertlenmiş ise de babam hiç panik yapmadan ne var bunda, diyebiliyordu. O armutlar yaşlıydı yenisini diker yetiştirirsiniz, dediğini de duymuştum. Bu sırrı babam rahmetli olduktan dört yıl sonra aynı zamanda kayınvalidem olan halamla büyük bir keyifle paylaştım.

Gıcırdama işini biraz daha açalım. Kimin kağnısı gıcırdayorsa ona binmek sözü ne kadar manidardı. Köyde bu söz ekonomik bakımdan güçlü olanın yanında yer almak gerektiği anlamına geliyordu. Sanki tümüyle bugünkü çıkar ilişkilerini özetliyordu. Güçlü olanlara şans veriyor öteki insanlar dikkate alınmasa da olabilir, anlamını içeriyordu. Bizim kağni hiç gıcırdamadı. Gıcırdayan kağnilara binmek de nasip olmadı. Biz iki kağni arasında ömür geçirdik. Bizim Kağni, Sansürsüz Ajans isimli anı kitabımdan mülhemdir.)

Gelelim Yeni Lider Erdoğan'ın Kağnilarına;

O'nun kağniları 2002'den itibaren çıraklar tarafından yapılmaya ve hızla piyasaya çıkmaya başladı. 2006'da çıraklar kalfa ünvanı alarak uzun soluklu bir şekilde yola devam ettiler. 2011'de çıraklık ve kalfalık eşikleri geçildi, kağni yapıcılara usta şehadetnameleri dağıtıldı. 2006'ya kadar gıcırdayan kağnilar konusunda fazla gelişme kaydedilemedi. Hem gıcirtı bizim köyün kağniları gibi sorunlara yol açabilirdi. Buna rağmen bazı sorunlara kağni oligarşisinin yol açtığı savı ileri sürüldü. 2007 ve sonrası herkes kağniların cezbeden gıcirtısını duymaya, Erdoğan'ın istikbal vadeden kokusunu almaya başladılar.

Hızla kalkınan Türkiye 'nin bu sürecinde sosyal kalkınma bakımından raporlarımızla ve yazılarımızla katkı vermeye çalıştık. Kağnilar ve gıcirtıları, gelecek konusundaki cazibeler bu kağnilara olan ilgiyi hızla arttırmaya devam etmektedir.

Köyde kağni nasıl karasabanı çağrıştırıyorsa, Erdoğan'ın kağniları denince de; Türk hava taşımacılığındaki kalite ve yükseliş, hızlı tren, duble yollar, sağlık hizmetlerinin yaygın ve etkili hale getirilmesi, herkesin genel sağlık sigortası kapsamına alınması, sosyal güvenlik reformu, ücretsiz kitap, eğitim teknolojilerinin tüm öğretim basamaklarına yaygınlaştırılması, paradan 6 sıfır atılması, Türk parasının değerlenmesi, işsizlik oranının dünyanın tersine azaltılması ve isteyen herkese Toki aracılığıyla sosyal konut sağlanmasını çağrıştırmaktadır. Özetle; Türkiye yeniden inşa edilmektedir. Bugün için karmaşık / zor iç ve dış konjonktürde Erdoğan'ın kağnilarının tekerine taş konmaması için birlik olmalı ve dua etmeliyiz.

18 Mart sebebiyle geçmişin hatırlanmasını ve gelecek kurgusunun sosyal refah devletine yönelik olmasını dilerim.

18 Mart 2012 Milliyet

<http://blog.milliyet.com.tr/bizim-kagni--ataturkve-erdogan-in-kagnilari/Blog/?BlogNo=354132>

